

Economía submergida (3)

Observatori de la pime

Abril 2013

1. Introducció

Aquest és el tercer document d'una sèrie de tres INFORMES PIMEC dedicats a l'economia submergida. En el primer¹ s'hi presenta el concepte i les seves quantificacions a Espanya i a Catalunya; en el segon² s'identifiquen les causes que determinen l'economia submergida. En aquest document es presenten les propostes que fa PIMEC en relació al tema.

Organismes internacionals com l'OCDE, l'OIT o la CE, col·lectius especialitzats com els inspectors i tècnics d'Hisenda, i diversos acadèmics destaquen aspectes que cal potenciar o modificar per tal de reduir satisfactòriament el problema de l'economia submergida.

PIMEC, com a agent social que representa la pime catalana, està compromesa amb el nostre model econòmic i polític, i defensa la necessitat de l'economia regular per sistema. Només així és possible l'actuació de l'Estat en les seves dimensions d'inversió i de l'estat del benestar. A més, i no menys important, d'aquesta manera es garanteix que els agents concorrin al mercat en igualtat de condicions.

Les propostes de PIMEC, sense ànim de ser exhaustives, tracten aspectes d'un ampli ventall d'actuacions, que presentem en 10 punts que farien reduir el nivell d'economia submergida.

2. Proposta de 10 mesures per lluitar contra l'economia submergida

1) Crear un marc legal simple, clar, estable i progressiu

A l'hora de regular les activitats, cal que les regles del joc siguin clares i enteses, i conegudes per tots els agents implicats. No hi ha d'haver dubtes i han de ser al màxim de generals possible, atès que les excepcions són sistemàticament font d'oportunisme. D'altra banda, el marc legal ha de ser estable i les modificacions legals s'haurien de minimitzar, de cara a fer possible l'exigència de simplificació i coneixement per part dels subjectes passius.

En un altre sentit, un sistema fiscal no pot tractar amb les mateixes exigències i rigor aquells contribuents que presenten les declaracions i la informació sol·licitada, i aquells que sistemàticament incompleixen les seves obligacions.

---

¹ INFORMES PIMEC 13/2013.

²INFORMES PIMEC 14/2013.

2) Lluita contra el treball mentre es percep subsidi d'atur

Qui genera ingressos treballant alhora que percep un subsidi d'atur comet un doble frau: el d'una activitat irregular i la percepció d'uns diners públics que no li pertocuen per la seva situació laboral. La lluita contra aquesta pràctica es pot fer a través de múltiples mecanismes, entre els quals:

- condicionar els subsidis a formació d'assistència obligatòria
- aprofundir en els sistemes de control i endurir les sancions per incompliment
- permetre combinar part del subsidi d'atur amb un treball a temps parcial
- millorar la consciència ciutadana respecte als subsidis i les seves obligacions tributàries.

3) Incentivar el treball de les persones aturades

El disseny dels impostos sobre la renda personal pot fer més o menys atractiu el treball submergit. Una de les vies per incentivar el treball regular seria aplicar un primer tram de l'IRPF negatiu que incentivi a buscar feina³, encara que l'Estat acabi complementant els salaris més baixos⁴. Un subsidi d'atur de 400€ (cost per a l'Estat) se substitueix per una feina regular de 400€, més un complement salarial de 100€ (via IRPF negatiu, per exemple del 50% pels primers 200€). El cost per a l'Estat baixa a 100€ i desapareix l'activitat submergida, augmenta l'ocupació oficial i es redueix la necessitat de control de frau.

³Veure per exemple l'article de Joan Ramon Borrell "Sumergidos por los impuestos y las prestaciones" a *El Periódico*, 24 d'abril de 2012.

⁴Un exemple de tipus negatiu sobre l'IRPF del -50% per als primers 200€ fa més atractiva una feina poc qualificada i/o a mitja jornada en comparació a romandre aturat, i costa menys a l'Estat. En la primera situació una persona rep un subsidi d'atur de 400€, que és un cost per a l'Estat. En la segona rep un salari també de 400€, sense cost per a l'Estat. En la tercera rep un salari de 400€ més un complement de 100€ per part de l'Estat a través d'un IRPF negatiu, amb un cost per a l'Estat de 100€.

	Subsidi d'atur	Salari	Salari + complement
Salari	0 €	400 €	400 €
Subsidi d'atur	400 €	-	-
Complement salarial	-	-	100 €
Renda final	400 €	400 €	500 €
Cost per a l'Estat	400 €	0 €	100 €

Un exemple d'incentivació del treball el trobem als Estats Units⁵, on les ajudes a les rendes baixes i mitjanes en funció del nombre de fills es condicionen a l'obtenció de rendes del treball. Una mesura com aquesta crea incentius a la cerca de feina declarada i en dificulta la compaginació amb feines a l'economia submergida, alhora que es reben subsidis.

4) Garantir la progressivitat fiscal

Tant en l'IRPF com en l'impost de societats, en determinats trams es produeix regressivitat impositiva. Això s'aconsegueix de manera absolutament legal en la gran majoria de casos, gràcies a l'enginyeria fiscal i a les esclatxes que la pròpia legislació permet. En aquest terreny no es pot apel·lar més que al legislador i a la responsabilitat de persones i empreses.

Respecte a la llei, sembla lògic que una societat que s'ha dotat d'un estat del benestar que descansa en principis de redistribució, minimitzi els mecanismes legals per trair aquests principis. Un exemple d'aquesta situació són les SICAV (societats d'inversió en capital variable), que per llei han de reunir 100 socis, des de 2005, encara que en la pràctica és habitual que es desvirtui el fet societari en aquells casos en què un accionista té el 99% del capital i els 99 accionistes restants tenen l'1%, de manera que són mers figurants. Una sortida lògica a aquest cas seria establir participacions màximes en una SICAV, de manera que es respectés la naturalesa autènticament societària.

5) Responsabilitat fiscal corporativa

En una època en què les empreses sembla que estan preocupades per la "responsabilitat social corporativa", no seria sobrer que s'incorporés a aquest concepte la variable fiscal, la de tributar allà on es genera la riquesa de les persones i de les empreses, com a mecanisme de retornar en certa manera a la societat allò que ella ha donat. En aquesta línia, les empreses amb societats arreu del món haurien d'aplicar la normativa en matèria de

---

⁵El programa EarnedIncomeTaxCredit or EarnedIncomeCredit als EUA és un exemple d'impost negatiu. Complementa la renda percebuda per treball fins a un límit de renda individual o conjunta amb la parella en funció del nombre de fills. L'Estat aporta fins a 5.890\$ en el cas màxim (any 2012). Aquesta quantitat es dedueix de l'impost sobre la renda i si la quantitat a què es té dret és superior a l'impost, es transfereix al treballador. Els límits de renda per percebre alguna ajuda per part d'una parella són de 19.190\$ si no es té cap fill; de 42.130\$ per un fill; 47.162\$ per dos fills; i 50.270\$ per tres o més fills. RevenueSystem, EUA; <http://www.irs.gov/Individuals/EITC,-Earned-Income-Tax-Credit,-Questions-and-Answers>)

preus de transferència i pagaments en concepte de *royalties*, d'acord amb el compliment escrupolós de la llei⁶.

6) Focalitzar les inspeccions sobre els col·lectius més defraudadors

Cal un seguiment més proper i sistemàtic de les activitats associades a un major risc de frau. En particular, cal una reforma dels procediments de la llei general tributària per tal d'adaptar-la a aquells contribuents que sistemàticament no compleixen amb les seves obligacions i que actualment s'aprofiten d'una legislació pensada per a contribuents complidors.

7) Jurisdicció més àgil contra el frau

Un sistema de lluita contra l'economia submergida no pot topar amb una jurisdicció contenciosa administrativa que freni els processos fins a dilatar-los tant en el temps que no són eficaços. La recent llei antifrau ja va en aquesta línia⁷, però semblen necessàries més reformes amb vista a millorar l'agilitat de la justícia. Una de les vies de millora en aquest sentit seria l'ampliació dels terminis de prescripció per tal de facilitar els procediments d'inspecció mentre no es disposa de l'agilitat necessària.

8) Mesures contra la corrupció política

El sector públic hauria de ser exemple d'honradesa i transparència. Tant els partits polítics com el sistema judicial han d'aplicar tolerància zero amb els casos de corrupció per tal que no es malbaratin els recursos públics i perquè, en cap cas, la corrupció dels estaments polítics i administratius justifiqui el frau d'empreses i particulars.

No és només qüestió que les lleis s'apliquin amb rigor i celeritat, també ho ha de ser l'ètica dels responsables polítics que, per dignitat, quan estan implicats o sota sospita raonable de corrupció haurien de deixar els seus càrrecs.

9) Efectivitat en la lluita contra els paradisos fiscals

Cal una voluntat clara de combatre la utilització dels paradisos fiscals; sobretot ara que alguns d'ells tenen una important relació amb la UE. Per

---

⁶ Veure per exemple la Llei 36/2006, sobre mesures de prevenció del frau fiscal.

⁷ La Llei 7/2012 de 29 d'octubre, de prevenció i lluita contra el frau, introdueix diversos mecanismes per evitar el frau en fase recaptatòria, incrementant els supòsits de responsabilitat solidària o subsidiària, tractant d'evitar l'aixecament de béns o totes aquelles maniobres que, sota la forma de peticions reiterades d'ajornaments, serveixen per deixar de pagar el deute tributari.

bé que s'estan produint progressos importants en aquest camp, fruit de la pressió de la Comissió Europa, els Estats Units i l'OCDE, l'objectiu final hauria de ser augmentar l'efectivitat en la lluita contra les operacions fiscalment fraudulentess i les delictives.

10) Informes de seguiment de l'economia submergida

La política contra l'economia submergida necessita disposar d'indicadors amb caràcter de continuïtat. Per això, caldria una unitat que quantifiqués, amb periodicitat anual i amb una metodologia clara i comparable, la importància de l'economia submergida per territoris, sectors, impostos i altres aspectes que es consideressin rellevants per reduir-ne la importància.